

Informacja o rozstrzygnięciu

Konkursu imienia Majora Balabana na Najlepsze Prace Magisterskie i Doktorskie o Żydach i Izraelu,

ogłoszonego przez Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma w roku 2009

Na konkurs, organizowany w 2009 r. przez Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma, nadesłano 43 prace, w tym 9 prac doktorskich i 34 magisterskie. Wszystkie zostaną złożone w archiwum ŻIH.

Prace oceniało jury w składzie: dr Alina Cała (przewodnicząca), dr Helena Datner, dr hab. Jan Doktor, dr Paweł Fijałkowski, dr August Grabski, dr Piotr Kendzior, dr Dorota Krawczyńska, dr Alina Molisak, prof. Joanna Tokarska-Bakir, dr Bożena Umińska, dr Piotr Weiser (sekretarz konkursu), dr Hanna Węgrzynek, dr hab. Andrzej Żbikowski, dr Agnieszka Żółkiewska.

Ponadto prace oceniali następujący eksperci: dr Zofia Borzymińska, dr Wojciech Brojer, Jan Jagielski, dr Bohdan Kos, prof. Henryk Lipszyc, prof. Jerzy Tomaszewski.

Do finału przeszło 7 prac doktorskich i 14 magisterskich. Następujące prace doktorskie zakwalifikowały się do 3 etapu:

1. **Agata Dąbrowska** – *Shylock – męczennik, demon czy kłown? Polska recepcja „Kupca weneckiego” Williama Szekspira*, obroniona w 2008 r. na Wydz. Filologicznym Uniw. Łódzkiego (promotor: prof. Krystyna Kujawińska-Courtney).
2. **Ewa Grochowska** – *Kobieta w idei mesjańskiej judaizmu i tradycji chrześcijańskiej*, obroniona w 2007 r. na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (promotor: prof. Jadwiga Mizińska)
3. **Anna Jeziorkowska-Polakowska** – *Modele gatunkowe kołysanki w literaturze polskiej, żydowskiej i polsko-żydowskiej przełomu XIX i XX wieku*, obroniona w 2007 r. w Instytut Filologii Polskiej na KUL im. Jana Pawła II (promotor: prof. Sławomir Żurek)
4. **Justyna Kowalska-Leder** – *Doświadczenie Zagłady z perspektywy dziecka w polskiej literaturze dokumentu osobistego*, obroniona w 2007 r. na Wydz. Polonistyki UW, (promotor: prof. Małgorzata Szpakowska)
5. **Edyta Majcher-Ociesa** – *Aktywność gospodarcza ludności żydowskiej w woj. Kieleckim w latach 1918-1939*, obroniona na Wydz. Humanistycznym Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (promotor: prof. Regina Renz)
6. **Mateusz Rodak** – *Mit a rzeczywistość. Przestępczość Żydów w 20-leciu międzywojennym na przykładzie województwa lubelskiego*, obroniona w IH PAN (promotor: prof. Anna Landau-Czajka)

7. **Marcin Urynowicz** – *Adam Czerniaków 1880-1942. Życie i działalność*, obroniona w 2008 r. na Wydz. Historycznym UW (promotor: prof. Jerzy Tomaszewski)

Prace magisterskie, które zakwalifikowały się do finału, to:

1. **Bażanowska Noemi** – *To był mój dom! Żydowskie domy dziecka w powojennej Polsce. Krakowski Dom Dziecka 1945-1957*, obroniona w 2008 r. na kierunku Judaistyka Wydziału Historii UJ, (promotor: prof. Adam Kaźmierczyk)
2. **Bilewicz Aleksandra** – *Negocjowanie granic tożsamości. Żydzi sefardyjscy na serwisie społecznościowym Facebook*, obroniona w 2009 r. w ramach studiów indywidualnych na Wydz. Filozofii i Socjologii (promotor: dr Michał Kowalski)
3. **Kolator Elwira** – *Życie i zagłada Żydów z Zaręb Kościelnych*, obroniona w 2009 r. na Wydz. Filologii Polskiej Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora w Pułtusku, (promotor: dr Roman Chymkowski)
4. **Kołacz Grzegorz** – *Uwarunkowania postaw Żydów podczas okupacji hitlerowskiej w Polsce*, obroniona w 2007 r. na Wydz. Historycznym UW, (promotor: prof. Marcin Kula)
5. **Król Joanna** – *Hybrydyczność pisarstwa Hanny Krall. Omówienie zagadnienia na wybranych przykładach*, obroniona w 2009 r. Wydz. Polonistyki UW, (promotor: prof. Hanna Gosk)
6. **Magdzińska Anna** – *Odbicie „wydarzeń chojnickich” w 1900 roku w prasie poznańskiej*, obroniona w 2009 r. na Wydz. Historycznym U. Adama Mickiewicza w Poznaniu, (promotor: prof. Krzysztof Makowski)
7. **Malczyński Jacek** – *Modalność pamięci na przykładzie obozu Zagłady w Bełżcu*, obroniona w ramach studiów indywidualnych na kierunku kulturoznawstwa Uniw. Wrocławskiego, (promotor: prof. Stefan Bednarek).
8. **Meroń Katarzyna** – *Dziedzictwo żydowskie Podgórze w działaniach samorządu terytorialnego*, obroniona w 2009 r. w Inst. Europeistyki na UJ, (promotor: prof. Jacek Purchla).
9. **Mroczkowska Alicja** – *Beit Chaim. Ekspresja żydowskiej tożsamości na przełomie XX i XXI wieku*, obroniona w 2008 r. w Inst. Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, (promotor: prof. Magdalena Zowczak)
10. **Samolej Maciej Bartłomiej** – *Obraz getta łódzkiego w literaturze polsko-żydowskiej na podstawie „Kroniki” Henryka Grynberga*, obroniona w 2009 r. w Inst. Filologii Polskiej KUL, (promotor: prof. Sławomir Żurek)
11. **Stawiarski Bartłomiej** – *„Spisek” wrocławskich Żydów. Proces wypędzenia Żydów z Wrocławia w roku 1453*, obroniona w 2006 r. na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego, (promotor: prof. Marek Derwich)
12. **Tatar Anna** – *Elementy rzeczywistości zlagrowanej w wybranych opowiadaniach Tadeusza Borowskiego*, obroniona w 2009 r. na Wydz. Polonistyki UW, (promotor: prof. Hanna Gosk)

13. **Wojtasik Bruno Marek** – *Żydzi w Ostrowcu Świętokrzyskim 1939-1945*, obroniona w 2008 r. na Wydziale Humanistycznym Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, (promotor: prof. Mieczysław B. Markowski)
14. **Zawadzka Maria** – *Wirtualni Żydzi powstający z pustki na Próżnej. Analiza mechanizmów odtwarzania żydowskiego świata w perspektywie „Warszawy Singera” i Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie*, obroniona w 2009 r. na Wydz. Polonistyki UW, (promotor: prof. Roch Sulima).

Jury przyznało nagrodę **Agacie Dąbrowskiej** za pracę doktorską pani pt. *Shylock – męczennik, demon czy kłown? Polska recepcja „Kupca weneckiego” Williama Szekspira*.

Praca pani Agaty Dąbrowskiej zawiera imponująco duży, bardzo ciekawy materiał teatrologiczny dotyczący różnych inscenizacji *Kupca weneckiego* Szekspira w Polsce XIX i XX w. Autorka nie ogranicza się do perspektywy ściśle teatrologicznej, lecz ujmuje dzieje wystawień w bogato zarysowanym kontekście politycznym i historycznym. Interpretacje roli Shylocka przez różnych aktorów, wrogie lub empatyczne wobec postaci bohatera, były jednocześnie zapisem zmian wyobrażeń polskiej elity twórczej na temat Żydów. Pani Dąbrowska w swojej pracy zastanawiała się nie tylko nad dziejami teatru i przemianami kanonów gry aktorskiej, lecz także nad wpływem prądów myślowych danej epoki na sztukę sceniczną, a i szerzej - mieszaniami sztuki i kultury politycznej. Jej praca łączy w sobie rzadko spotykany rozmach spojrzenia, szerokość horyzontu intelektualnego z efektami wielkiej pracowitości i dociekliwości.

W kategorii prac magisterskich nagrodę uzyskała **Noemi Bażanowskiej** za pracę pt. *To był mój dom! Żydowskie domy dziecka w powojennej Polsce. Krakowski Dom Dziecka w latach 1945-1957*.

To bardzo elegancko i z pasją napisana monografia krakowskiego Domu Dziecka, w którym przebywały żydowskie dzieci ocalone z zagłady. Autorka przebadła nie tylko dokumentację archiwalną i prasową, odtwarzając strukturę instytucji oraz jej dzieje, ale nawiązała kontakt z wychowankami Domu, którzy w 1957 r. całą grupą wyemigrowali do Izraela. Wywiady z nimi pozwoliły odtworzyć wspomnienia o atmosferze panującej w Domu, stosunkach między rówieśnikami, a także między nimi a kadrą wychowawców. Monografia została poszerzona o analizę różnic w organizacji i koncepcjach wychowawczych między tą, a innymi placówkami opiekującymi się dziećmi żydowskimi, działającymi w tym czasie w Polsce.

Jury przyznało ponadto trzy równoległe wyróżnienia dla prac doktorskich:

Justyny Kowalskiej-Leder *Doświadczenie Zagłady z perspektywy dziecka w polskiej literaturze dokumentu osobistego*;

Mateusza Rodaka *Mit a rzeczywistość. Przystępczość Żydów w 20-leciu międzywojennym na przykładzie województwa lubelskiego*;

Marcina Urynowicza *Adam Czerniaków 1880-1942. Życie i działalność*.

Także trzy prace magisterskie wyróżniono. Uhonorowani zostali:

Anna Magdzińska za pracę *Odbicie „wydarzeń chojnickich” w 1900 roku w prasie poznańskiej*;

Alicja Mroczkowska za pracę *Beit Chaim. Ekspresja żydowskiej tożsamości na przełomie XX i XXI wieku*;

Anna Tatar za pracę *Elementy rzeczywistości zlagrowanej w wybranych opowiadaniach Tadeusza Borowskiego*.

Poziom, szeroki zasięg tematyczny oraz liczba prac świadczą, ku satysfakcji organizatorów konkursu, że tematyka dziejów i kultury Żydów włączona została w obieg naukowy kilku dziedzin humanistycznych na wielu uczelniach. W poprzednich 3 edycjach konkursu skarżyliśmy się, że przeszkodami w postępie badań w zakresie tej tematyki są bariery językowe, co powodowało znikomą znajomość naukowych opracowań wydawanych w Izraelu w języku hebrajskim, a także ograniczenie bazy źródłowej do dokumentów w języku polskim. Z satysfakcją zauważamy znaczną poprawę pod tym względem. Kilku autorów korzystało z opracowań i źródeł zarówno w języku jidysz, jak i hebrajskim. Adepti mogą też liczyć na lepszą opiekę naukową, bowiem poszerzyło się grono naukowców, którym tematyka żydowska nie jest obca i którzy są wystarczająco kompetentni, by swoim podopiecznym służyć pomocą nie tylko pod względem warsztatowym, ale i merytorycznym w zakresie wiedzy o historii i kulturze żydowskiej.